

Aftenposten, lørdag 31.7.93

Vekst, vern og utvikling

Av statsminister Gro Harlem Brundtland

Naturen betyr mye for oss nordmenn, ikke bare i ferietid og fritid. Våre røtter stikker dypt i den naturen og i det landskapet vi er født. Vår kunst og vår diktning forteller om et folk i nært samspill med naturkreftene. Derfor står også hensynet til naturen sterkt i vårt land, og - heldigvis - spesielt sterkt blant de unge. Vi vet at vi må ta vare på naturen; det er livsgrunnet for fremtidens generasjoner det nå dreier seg om.

Det er ingen tvil om at miljøvernet vil stå helt sentralt i samfunnsdebatten i årene som kommer. Om fire år må vi ha kommet mye lenger enn i dag. Endringer er nødvendig, men krav om endringer kan også skape usikkerhet hos mange som i bunn og grunn har det bra i dag. Hvis det skapes inntrykk av at vekst og vern i virkeligheten er et spørsmål om vekst eller vern, er det ikke rart at mange blir usikre på hva fremtiden vil bringe.

Mange synes å overse at vi har hatt både økonomisk vekst og mer vern i mange år allerede. Årsrapporten fra Statens Forurensningstilsyn som kom før sommeren, viser at det går fremover med miljøvernet i Norge. Samtidig viser Sosialt utsyn, som nylig ble utgitt av Statistisk Sentralbyrå, at alle grupper i Norge har fått det bedre på 80-tallet, selv om ikke alt har vært like positivt for alle. Vi har økt både vår levestandard og vår miljøstandard på mange områder. Det blir et blindspor hvis miljødebatten og miljøarbeidet framover skal handle om vekst eller vern, debatten må handle om veksten innhold.

Flertallet av verdens befolkning lever i fattigdom. For dem vil økonomisk vekst være en livsnødvendighet, og spørsmålet om vekst eller vern et meningsløst spørsmål. Derfor var oppdraget Verdenskommisjonen for miljø og utvikling fikk av FN

å se hvordan man kunne bygge bro mellom behovet for økonomisk utvikling og hensynet til miljøet. Svaret var en bærekraftig utvikling, en økonomisk vekst hvor hensynet til miljøet var bygget inn i selve veksten.

Morgendagens økonomisk vekst kan ikke ta utgangspunkt i gårsdagens vekstbegrep, i et produksjonsliv og forbruksmønster som fortsetter i et gammelt spor. En slik veksttanke kan vi ikke forsvare. Den økonomiske veksten må få et nytt innhold ved at hensynet til miljøet bygges inn både i produksjon og forbruk. Vi har ikke noe valg. En vekst som bare øker belastning av miljøet, vil redusere mulighetene for fremtidige generasjoner. Fremtidens produksjon og forbruk må tilpasses det naturen kan tåle av ressursuttak og utslipp.

Det gamle vekstbegrep baserte seg på et økende uttak og forbruk av ressurser og på bruk av mer energi. Slik kan det ikke fortsette. På mange områder er vi allerede kommet langt i å forandre dette. Bruken av energi øker ikke lenger i samme takt som før, selv om det skapes økonomisk vekst. Vi er mer bevisste på hva varer skaper av avfall og vi bruker stadig mer om igjen av det som tidligere bare ble kastet. Mange bidrar gjennom kildesortering av husholdnings-avfallet, papir og glass går til gjenbruk, matavfall til kompost.

Ett annet eksempel er at man i større og større grad bruker gamle biler i produksjon av nye. En slik gjenbruk utgjør nå en større del av kostnadene ved bilproduksjon enn selve produksjonen av den nye bilen. Dette er et godt tegn på at material-økonomien er i ferd med å avløses av en økende kreativitetsøkonomi, med lavere miljøbelastning som resultat. Det er blant annet slik vår fremtidige vekst kan bli en verdiskapning med mindre bruk av ressurser og med mindre belastning på naturen enn til nå.

Men vi er bare såvidt begynt, og det er en krevende oppgave vi står overfor. Vi trenger en bred opinion i ryggen, hvis det skal være oppslutning om politiske tiltak. Vi må bruke mange virkemidler, også slike som er lite populære. Vi har f.eks. tatt i bruk CO₂-avgifter som en korreksjon til markedsmekanismene der de ikke tar tilstrekkelig hensyn til

miljøet. Denne avgiften på tyngre fyringsoljer i Norge har vært en viktig årsak til at våre SO₂-utslipp nå er redusert med 70 %. I Europa som helhet er SO₂-utslippene redusert med langt mer beskjedne 30 %.

Dette illustrerer også hvor avhengige vi er av hverandre i miljøpolitikken. Vi er alle avhengige av et forpliktende internasjonale samarbeid for å komme videre når det gjelder å redusere utslipp og forandre produksjon og forbruk. Blir vi stående alene om å bruke økonomiske virkemidler som avgifter, kan norske arbeidsplasser gå tapt fordi konkurrentene i andre land slipper billigere unna. Da er det ikke bare arbeidsplassene som flyttes, den forurensende produksjonen flyttes også, og miljøet blir taperen.

Derfor blir miljødebatten tilslørende og ikke oppklarende hvis den blir en forenklet diskusjon for og mot vekst. Alle bør være enige om at også industrilandene må ha utvikling siden vårt forbruk av ressurser ikke er bærekraftig. Et lands belastning på naturmiljøet bestemmes av tre ting: Antallet mennesker, hvor mye de forbruker, og teknologien som brukes. Vår utvikling må skje ved dyptgripende endringer i industri- og forbruk. Da kan ikke kampen for å redde miljøet vinnes gjennom en kamp mot hverandre om økonomisk vekst, men gjennom en felles kamp for å endre vekstens innhold.

Debatten i USA tyder på at vi vil se en spennende utvikling i amerikansk miljøpolitikk i årene som kommer. Viljen til å vise at vekst og vern er forenlige er sterk i den nye administrasjonen. Utviklingen i USA vil bety mye for andre land. Nå ser vi bl.a. at Clinton-administrasjonen strever med å finne løsninger der vernegrupper står steilt mot visse økonomiske interesser. Jeg tror at den fine balansen mellom vern og bærekraftig bruk gradvis vil vinne frem i USA såvel som i andre land. På lengre sikt er det her muligheten for bredere enighet ligger. Skal utviklingslandene bli fullt med i det globale arbeid for bærekraftig utvikling vil de ikke akseptere at den absolutte vernetanke får gjennomslag på bekostning av mulighetene for økonomisk utfoldelse.

I en politisk, sosialt og kulturelt sammensatt verden er

det bare en politikk for vekst og vern som har mulighet til å få tilstrekkelig oppslutning. Derfor blir også arbeidet for bærekraftig utvikling så krevende, og et arbeide hvor det ikke er plass for lettvinte standpunkter eller argumenter.